

حیات

میانہ دانشا مہانہ... ریاضہ دہا ہر وہ مہات فائلم!...

ادارہ مرکزی :

آنقرہ دہ ، استانبول جادہ سندہ آنقرہ
معارف امینلکی پانندہ کی دائرہ

استانبول بوروسی :

استانبول دہ ، باب عالی جادہ سندہ ۱۱۹ نومرولو
دائرہ مخصوصہ
تلفون : ۳۶۰۷

نمبرسی ہر ہر دہ ۱۰ فروردر .

سنہ لکی پوسٹہ ایلہ ۵ لیرا .
(اجنبی مملکتلر ایچین ۴ دولار) .

ابونہ واعلان ایشلری ایچین استانبول پووستہ
مراجعت ایڈیلیر .
یازی ایشلرلک مرجعی آنقرہ مرزیدر .

صافی : ۱۷

آنقرہ ، ۲۴ مارت ، ۱۹۲۷

۱ نجی جلد

مؤسسہ لک تاریخی و دولت آدمیری

جمعیت عمومی مؤسسہ لری باشندہ بولونان دولت آدمیرندہ آراناجق بر طاقم و صفل وار .
نجہ بونلرک اک مهمی ماضیہ عائد تجربہ لردن استفادہ ایتمکی بیلیمکدر . هر فردا استقبالہ دوغرو بورورکن بر طاقم امکانلر قارشیسندہ بولونور .
مؤسسہ لری اداره ایلہ مکلف اولانلر ایچون دہ بورونہ جٹ مختلف یوللر اولایلیر . بونلردن برنی اختیار ایلہ رکن ماضیدہ یاپیلان تجربہ لر بزه رهبرلک ایده رسه حرکت مزده کی قوت ، اصابت ایلہ دیکمز حقندہ کی قناعت ، صاغلام اولور .

هیچ فردی حیات مزده ناصیل حرکت ایتد . یکمزہ دقت ایتدیکزمی ؟ خارجی تاثیرلردن قوت آلان تمایلاتمز تطمین اولونمق ایستہر .
بونک ایچون بر طاقم اشیا آرازه ، اولنر پشندہ قوشارز . تمایلاتمز تطمین ایده جک اشیا ی انتخاب ایلہ رکن اک مهم استناد کا همز حافظہ مزدر .
بیلیرز کہ اسکیدن شو ویا بو ماده بزى تطمین ایتشد . خصوصی حرکتمز ایچون حافظہ نک قیمتی نہ ایسه بر مؤسسہ یی اداره ایلہ یولر ایچون دہ او مؤسسہ نک تاریخی دہ اودر . هر هانکی بر تدبیر آلا جق اولان دولت آدمی قارشیسندہ بر طاقم امکانلر کورور . بونلردن

برنی ترجیح ایده رکن کندیسى ایچوک اک مهم سائق شواولمالیدر : بوامثالی مؤسسہ نک باشندہ بولونانلر نہ کبی شرائط آلتندہ موفق اولدیلر ! نہ کبی یولدن تدبیرلری عقامتہ اوغرادى ونہ ایچون ؟ بونلر اوزرندہ دوشونمہ مش اولان بر عمل آدمک حرکتی تصادفہ باغلیدر . بلکه موفق اولور ، بلکه صرف ایلہ دیکى قوت تماماً بوشہ کیدہر . حالبوکہ دولت آدمک زمانى و صرف ایتدیکى قوت ؛ جمعیتک ، دولتک مالیدر . اونک هیچ بر صورتلہ ضیاعہ اوغرامامسى و محقق بر ثمرہ و بر مہسى لازمدر . فردى حیات مزده بر جوق تردلر کچیرہ بیلیر ، زمانمزی اسراف ایده بیلیرز . فقط کوننک معین زمانى جمعیت و دولت ایشنہ وقف ایتمکی تعہد ایتمش اولانلرک صرف ایلہ دکلى قوت و زمان ثمرہ و بر مہسى بر نوع «سواستعمال» اولور . اونک ایچون مؤسسہ لک باشندہ بولونانلر تصادفہ کندیلر نی ترک ایده مزلر . اولنر حرکتلر نی حسابہ ، تجربہ یہ استناد ایتدیر مکہ مجبوردرلر . ماضیدہ کی تجربہ لری ایسه مؤسسہ لک تاریخنہ بولورز .

مثلا مکتب سیستہ ممزده کنیشلک احتیاجنى حس ایدیورز . ایلک تحصیل ایلہ عمومی تربیہ یی آلمش اولانلر دہا یوکسک عمومی تحصیل کورمہ یہ جکسہ کیرہ جکلى صنعتہ حاضر لا یاجق مؤسسہ لره احتیاجر واردر . بیلورز کہ آنجق بو سایہ دہ مملکتک تجارت ، صنعت ، زراعت حیاتی کورہ نکہ اسیر اولمقدن قور تولور ، آنجق بو سایہ دہ بر طاقم وطنداشلر دہا قوتلى مستحصل اولایلیرلر . بوکون شدتلہ

حس ایلیدیکمز بو احتیاجى دونکی معارف آدملری دہ دویمشدی . بر ر صنایع ، تجارت ، عملی زراعت ... مکتبلری آچیلدی . بر آرائیق بوتون بش سنہ لک اعدادیلر بویلہ مسلکہ توجیہ قیلنمق ایستہ نیلدى . بوتون بوتدیرلردن سوکرا ینہ وضعیتدن بمنون دکلز . چونکہ بویولده اولجہ ویریلن قرارلرک بر قسمی هیچ تطبیق ایلہ مدی . آچیلان مکتبلرک بر قسمی دہ آرزو ایکیلن ثمرہ یی ویرہ مدی .

بو حال قارشیسندہ شیمدی یہ قادر تعقیب ایکیلن اصولی بیراقق لازم کلدیکنہ شہہ ایکیلہ بیلیرمی ؟ فقط یکى بر یول اختیار ایدرکن نہ یہ استناد ایده جکمز ؟ شہہ یوق کہ بو خصوصہ اک امان استناد کاہ بو مؤسسہ لک تاریخنن آلا جقمز درسلردر : شیمدی یہ قادر تعقیب اولونان و ثمرہ و بر مہسى اصولک نہ ایچون موفقیت تأمین ایتدیکنى آراشدیرارق ماضیدہ کی شرائطی دکیشدیرہ بیلیدیکمز زمان یکى و دوغرو بر یول بولمش اولورز .

ایشته بونک ایچوندر کہ هر مملکتدہ مؤسسہ لک تاریخنہ و هر دورده ویردیکی ثمرہ نک تثبیتنہ اهمیت ویریورلر . هر مملکتدہ مؤسسہ لک ماضیسنہ عائد وثائقى در حال بولایلیرسیکمز . بو اثرلردن هانکی دورلردہ ونہ شرائط آلتندہ بونلرک انکشاف ایتدیکنى اکلا یایلیرسیکمز .

مع التأسف بزده مؤسسہ لک تاریخنى ، اولنرک ناصیل انکشاف ایتدیکنى ، نہ ثمرہ ویردیکنى کوستہ ریر وثائق بولق اکثرا قابل

و شهری باشند باشه تماشا ایلدیکنی سوبله یور .
 بوتون سرگذشت ، ایسته بو تماشا به عائد منقبه لردر .
 بونلرک تصوفده کی (وحدت مطلقه) اساسندن ملهم
 اولدینی شبه سزدر .
 رساله نك صوکنده « سرسم علی بابا » طرفندن
 یازلدینی آ کلاشیلان بر قسم واردر . طریقتک اصولی ،
 مریدک تابع اولاجنی احوالی آ کلاشیور .

* *

« قیغوسز » عائد اثرلردن بریسی ده (کتاب
 دلکشا) در . ایکی قسمدن عبارتدر . برنجی قسم
 اصل (کتاب دلکشا) به عائد مثنویلردن مرکب
 اولوب ماهیتی اعتباریله تصوفی بر طاقم مناقبی حکایه
 ایتمکده در :

کل ای وحدت حاکمه بول بولنلر
 معنی دمنده مقدارین بیلنلر
 ایریشنلر بو وحدت منزله
 جان و باش ترک ایدنلر عشق یولنه

اوجیوز الی قادار پیتی احتوا ایدن بو قسم ،
 ایسته بویه باشلا یور . آراده نثره عائد سطرلرده
 واردر .

ایکنجی قسم (کتاب کلستان) در . باشند :
 کبرو بن معنی دگیرین بویلین
 ا کله که عقل ابرر آنی سویلین

بیتندن صوکر (جبرائیل) ک تورک دیل ایل
 پیغمبرلره کنیردیکی الهاملردن بحث ایدیور . بوده
 برنجی قسم قاداردر . ماهیت اعتباریله قارنه (اصل) ک
 نه اولدینی بیلدیرمک ایسته یور . مثنوی پارچه لره ده
 تصادف ایدیور . بو قسمک بریرنده کوردیکمز :

قیغوسز آبدال کور نه سویلر
 تحفه عجائب حکایت سویلر
 آبدال موسی به قول اولدی جاتدن
 چکدی آلی ایکی جهانندن

بیتندن مرشدینک موسی آبدال اولدینی آ کلا یورز .
 هر حالده (قیغوسز) ی تدقیق ایده جک اولانلرایچون
 (کتاب دلکشا) و (کتاب کلستان) مراجعت
 ایدیلر جک منبعلردن بریدر . خاصه « متصوف شاعریک
 فلسفه سنک تشریحی ایچون بالخاصه الزمدر .

* *

بواکی اثردن باشه (مثنوی قیغوسز سلطان)
 آدی دیگر بر نسخه تصادف ایدیورز .

الهی عالم سرخفیات
 سنک سرکده اولور عاقللر مات

ایله باشلا یان مثنویلر تاسخ نظریه سنی تفصیلاً آ کلا تغه
 چالشیور قیغوسزک غایه سی ، قارشوسنده کنه
 (اوز) ی بیلدیرمکدر :

اوزمی بدم که بنم ای عزیز
 اوزین بیلنده درر اهل تمیز

آبدال ایله قیغوسز آبداله عائد ایکی پارچه واردر .
 قلندر عائد اولان (نفس) ک ایلاک پارچه سی شوبله در :

دون کیجه سیرمه باطن یوزنده
 خشکار حاجی بکتاش ولی ی کوردم
 الف تاج باشنده نقاب یوزنده
 اصل امام سر علی ی کوردم

قیغوسزک شعری عروضدر :

اوزنی حق بیلن بلدی کتاب الله اسرارین
 وصاله ایردی عقاده دیمز کیم ایرشم یارین

* *

ویلر نطقنی سویلر اشکل غیغوسز آبدال
 بلنمز اولیا علمی اوقوماغیله کتاب اقوال

برده (چراغی بابا) به عائد بر شعری واردر .
 اوندن صوکر اصل کتابک متنی باشلا یور . بورادن
 اوکره نیوزرکه نسخه نك حقیقی آدی (سرگذشت
 قیغوسز آبدال) در . مقدمه سنده دیور : « بو کتابه
 دلیل بدلا دیرلر و دفتر عاشق دیرلر و خیال نادان
 دخی دیرلر . زیراعقله صغیز خبرلردر ... سوزک اصلی
 بودر . هر کیم کوکل بحرینه بول بولدی ایسترسه در همان طالبوب
 چیقردی آنلرکه صورته باقدی غفلت این بویته طاقدی
 خرمینی اوده یاقدی دخانی کوکلره جیقدی زیر کوکلی
 حق کندی ایچون براندی هر کیم بنی ایستر کوکلرده
 بولسون دیدی کوکل یوزین بکا جور کوکل
 کوزیله ناق کوکل قولاغیله دکله سویلینی قوی سویلنه
 باق بوملکه سیرانه کلدن بر نسنه دن خبرم
 بوغیدی . کاه بنی سیرایلرده کرغ ایلدی کاه ابقلر
 آلتنده هیچ ایلدی کاه کل ایلدی باشه جیقدم .
 کاه کل ایلدی خا که دوشدم ، کاه خلق ایچره عزیز
 ایلدی ، کاه ذلیل کاه انسان ایلدی ، کاه حیوان کاه
 نبات ایلدی کاه معدن کاه پیراغ ایلدی ... کاه شا کرد
 ایلدی اوکرندم ، کاه استاد ایلدی اوکرندم ...
 والحاصل نیجه بیک کره طفل اولدم ، بیکیت اولدم ،
 پیر اولدم ...

اول وقت که صباوتدن حال بلوغیته کلدن .
 بر ذره غم و غصه یوق ایدی . عالمک بادشاهی بدم .
 کوندن کونه بیکتک منزله که قدم باصدم . بوکرز
 یولم چول بیابانه ارشدی باقدم که بو یمش ایکی خلق
 گروه گروه اولش بو صحرا ده کز لرلر . بن دانی
 بو خلقک برینه قاریشدم ، کاه یاوز اولوب بو خلق
 ایله صاواشدم ، کاه نرم اولوب ینه باریشدم « [۱]
 اثرک صحیفه لرندن انتخاب ایتدیکمز بو سطرلرده
 متصوف خلق شاعرینک تاسخه عائد فکرلرینک
 واضح بر افاده سنی کور یورز . (سرگذشت) ک
 متعاقب قسمنده قیغوسز ، بر شهره کیردیکنی و او
 شهرده بر کوزله تصادف ایتدیکنی او کوزلک :

— کل ای قیغوسز آبدال سنی اول شهره ایلته یم ،
 دیدیکنی ، صوکر شهره کیردیکنی ، فقط
 اوراده کوزلک قایب اولدینی ، کندی کندینه (شهر
 سنک حلواسنک بین اشکی حلوایی) دیدیکنی

[۱] منتخب پارچه لری کوسترمک ایچون قونان نقطه لره عائد
 اقسام نقل ایدلمشدر .

حرفه قیغوسز

[قاباییلان بکتاشی مدیه لرندن مدور یازمه کتابلر معارف وکالتی
 لکتنه سنده جمع ایدیلشدر ، ایچلرنده بک قیغوسز کتابلر بولونان
 بو کتبخانه نك احتوا ایشدیکی شایان دقت اثرلردن قارلرمنی
 پیدری خبردار ایده جکر ، بولسخته ده درج ایشدیکمز یازی بومثالدر
 سلسله سته بر باشلا تیفیدر .]

حرثمه عائد وثیقه لر

بزده هنوز علمی و تاریخی شعور اویانه دن اول ،
 مملکت مختلف فرصترلرله کلن آوروپالیر ، حرثمه
 دائر نه وارسه چالیدی ، کونوردیلر . خاصه « سلیم
 ناک زماننده آوروپادن عثمانلی امپراطورلرغه دوغرو
 اولان سیاحت آقینی ، بو حادثیه مبدأ اولش و متعاقب
 کونلرده هپ عینی حال دوام ایتشدر . حرفی منبعلره ،
 ملی بیلگی بیلدیرمه جک هر درلو وثیقه لره قارشی لاقیدیز
 اسکسی کی اولمه مقله برابر ، مطلوب شکلده ده بو کون
 کورونمیکنی اعتراف ایتک ایسترز .

مع هذا سیاسی انقلاب ، بو ساحه ده ده آز
 وجوق بر انتباهی موجب اولدی . عتیقانی ک مرکزی
 فعالیتلر حالنده طویلاندیرمه سی ، معارف وکالتنده
 حرثه عائد تشکیلاتک پاپیلماسی ، اجتماعی مؤسسه لره
 عائد خاقی تدقیقاته تمایل کوسترلمی باشلی باشنه قیده
 شایان جهتلردر . بالخاصه بو حرکتلر ایچنده
 تکیه لرک لغوندن دولایی ، بعض خصوصی کتبخانه لرک
 آنقره به کنیرتیمه سی ، و وکالتک کتبخانه سنده
 طویلاندیرلماسی صوک درجه تقدیری جلب ایدیور .
 بو فعالیت عائد ایلاک ثمره ی قیرشیرنده کی (بکتاشی)
 درکاهنده کی یازمه کتابلرک جلبی تشکیل ایتکده در .
 جوق تمی ایده رزکه آنادولونک بعض بو بوک شهرلرندن
 بولونان درکاهلرک ، تکیه لرک ملی تاریخی ایضاح
 و تنویره مساعد و خادم یازمه کتابلری ده بو صورته
 بر آله و بر مرکزه جمع ایدیلین .

فی الحقیقه معارف وکالتی کتبخانه سنده (۲۵۰)
 و کسور عدد یازمه کتابی احتوا ایدن کوچوک بر
 دولاب ، قیر شهری حاجی بکتاش ولی درکاهنه عائد
 کتابلردن متشکلدر . بو کتابلرک ندرته ویا نوعلری
 داخنده یکانه اولوب اولمادقلرینه دائر بر فکر سرد
 ایدمه میه جکر . آنجق حرفی تدقیقاتده بولونانلری ،
 ادبیات تاریخی ایله ، اجتماعی مؤسسه لرمنله اشتغال
 ایدنلری علاقه دار ایده جکنی دوشوندیکمز بو یازمه
 اثرلردن بعضیلرینک بر صره ترتیبی اوزرینه قونت
 راندولرینی ویرمکی جوق فایدالی بولدی . بالخاصه
 استانبول کی ، تدقیق منبعلری نسبة زنکین اولان
 برشهردن اوزاق قالان ادبی تاریخ و حرث متجسسلرینی
 بو یازیلرمنک علاقه دار ایده جکنی طن ایدیورز .
 ایلاک کتابیات اولمق اوزره تصوف خلق ادبیاتک
 شخصیتلرندن (قیغوسز) عائد یازمه اثرلری
 موضوع ایدینک .

قایغوسز عائد یازمه کتابلردن بریسی (دیوان
 قایغوسز بابا) اسنی طاشیور . باش طرفنده قلندر

• لامبا وده کیز •

کوپوکر قورشونلاشدی ده کیزده یاواش یاواش ،
قارشى ساحلده ئورکک ، صولغون کوزلراویاندی .
کوشکک پنجره سندن صارارمش برداملا یاش
اتکندده ایکله یین صولره یووارلاندی

ده کیزک کیزلی کیزلی قویننده ایکله دیکه ،
کاه برقادین صاحنه بکزمه دی تل تل اولدی ؛
کاهده روزکارله کلن ماتمی دیکله دیکه ،
دالغاری اوقشایان کوموشدن برأل اولدی .

بورداملایق ایشیق ساحلره یالواردی ؛
برخلاص امیدیه چیرپندی دوردی صوده ؛
زواللی یی نه کوره ن ، نه ده دیکله یین واردی ؛
کونش چوقدن سونمشدی ، پریرسه اویقوده ...

هیچ کیمسه آکللامادی حالندن مقصدینی ،
اونی اضطراییله باش باشه بیراقدیلر .
صانکه بویمیسورمش کی ، برده آدینی
« کوشکده یانان لامبانک مقلدی ! » طاقدیلر

صبری اسعد

صورغو

- آچی کونلرک خاطرهمی -

برزمان اوتاغک قیزیل کلشندی ،
صاییسز یوصمه لر صاراردک أفهم !
قایغوسز سلطانک ، هرکونک شنیدی ؛
مرادک نه اولسه قاناردک أفهم !

افشکده کز مژدی ، سام ملتلمری . .
نشئه کله جوشاردی ، ساز طلملری
بیلمزک ناصیلدر ، یار ماتلمری . . .
صوکسز اکلنجه لر ، قوراردک أفهم !

شیمدی اوکونلره اوزاقی نه سک ،
سیسلی کچیدلرده دوراقی نه سک ،
باغلرک صوصمش ، چوراقی نه سک ،
هانکی دلبر ایچین صاراردک أفهم .

۱۰ - شباط ازبیر اسماعیل صفا

مارماره نك ملتى ...

کیتسه دیدی - چاملرک کور سسی - دیکلن بر آز
آلدیفک الهام ایله شعریککی کولکهمده یاز
صاچلرمی اوقشادی ، سیلدی یوزمدن تری . .
رعشه لی اقاملرک کل داغیدان اللری

هکبه لینک برجه قوردی چادیر ماهتاب
کیدى بیاضلر کجه ، وجهنه طاقدی دوواغ . .
مرمریه اوردی آی صیرمه کوموشدن بر آغ
وجد ایله بن دیکلدم ؛ چالدى فدائیلر رباب

باقدم اوچان کولکلر صانکه بولوطدن یوجه
« طوره ، چیقان قیزلرک قهقهه سندن کجه :
مست اولوب انکینلره « تیز » اوقودی بسته می . .

قیلره هر باش ووران دالغه اولوب ایکله دی
ایچلی ده کز آکلادی نکته می ؛ صوردم ، دیدی :
جنبشی وار رقص ایدر مرمره نك ملتى . . .
هکبه لی ادا : اغستوس ۱۹۲۶

میر یوقی زاده : محمد صرقي

الحاصل بویوک برجلدن عبارت اولان بونسخه ده
قیغوسزی تنویر ایدیه جک وشیقه لردن برینی تشکیل ایدر .
بونلردن باشقه بعض بکناشی (جونک) لرنده
قیغوسزه عاقل پارچه لر کورلمکده در . مثلاً بوجونکلردن
بریسنده متصوف شاعرک خصوصی حیاتی تنویر
ایده بیله جک بر بارجه کوروپورز :

قیامت طاهر اولدی خلقه ای یار
نیجه طغیان ایدر بو سیره تاتار
دیار روم ایلنده شور وشرلر
نیجه کونا فضا حنلر ایدرلر
جهازده قاله مکه ایله مدینه
خسارت جوق ایده کافر بو دینه
قیامتدر قیامتدر قیامت
بونی تفصیل و تطوبله نه حاجت
بیم قیغوم دکلدنر قیغوسزم
ولیکن کاشف سررموزم

ایشته متصوف شاعر (قیغوسزی) ی علاقه دار
ایدن یازمه اثرلر بونلردن عبارت بولمقده در .

ضیاء الدین فخری

بونه دیمکدر بلورسک سوبلکل
باکه بوحالده حکایه ایلکل

آبرجه قیغوسزک حروفیه جی - نقطه جی اولدیفته دایر
بربارجه کوروپور :

اول برنقطه ایدی کائنات
نقطه ایچیندن آچیلدی هر صفات ... الخ
بوتون بونلرک آکلاشیلماسی ایچون واسطه اولان
(سوز) ک جوق بویوک برقیمتی واردر :

سوز اوچندن عزیز اولور هرکشی
هم بیه سوزدن خراب اولور اشی
بونجه حکمت علم و کتاب سوزدر
دخی نوار اورتده هپ سوزدر

الحاصل متصوف قایغوسز ، بوتون مثنویلرنده
(ایکلیک) ک دشمنی ، (برلک) ک مدافعیدر . ذاتاً
ایکی سوکینک برکوکله یاشامنه امکان یوقدر :

برکوکله ایکی سوکو صغیه
ایکی دیللی دن صفاتی طوغیه

اثرک سوکنده (جامع الاسرار) اسمنده بر تصوف
رساله سی واردر . آلتنده کی قیده نظراً ۱۰۶۴ ده
مقتیاده یازلشدنر .

ینه عینی شخصیته عاقل بر اثر : دیوان قیغوسز
بابا . نسخه نك کندیته مخصوص بر اصولی موجود
اولدینی کوروپور . قیغوسز بونده مثنوی وغزللری
متنویاً صره لامشدر . اولاً بر مثنوی بارجه سی ،
اون ویش قادار بیت ایله دوام ایدور ، آرقه سی صره
غزل کلپور . ایشه مثنویلردن برینی نقل ایدوروز .

آدمی یوزینه برده ایلدی
برده آردندن نازیله سوبلدی
برده هرکیم کتوردی کوردی اول
برده ایچنده کوروندی طوغری یول
برده اصل صو وطیراق اودویل
برده ایچنده که کیمدر آتی بیل
آکلایه بو بر اشارتدر
اول کیم آکلر آکا بشارتدر
قوش دین بیلیم که سوبلام سکا
هم سنم بندخی طوغری باقنکا
سندخی بنک ای طالب آچ کوزک
اوزکه بیل آخر کندو اوزک

شاعرک عینی زمانده فلسفه سنک مهم نقطه لرینی
کوسترن بومثنویلردن هر برینی غزللر تعقیب اتمکده در .
بونلرک هبسی یا (وار وار ای کوکل) ویا (کل کل
ای کوکل) خطابی ایله باشلاپور . بونلردن لاعلی تعیین
بریسنه باقکیز .

کل کل ای کوکل عشقه بو دیداره بقفل
اصل نه ایش فرع نه در هرکاره بقفل
جمله عالمک کل ای کوکل دفتر عشقدر
نه یازمش ازل قلم بو دفتره بقفل ...